09.12.2014 г. / 19:16:34

Вяра

11.12 по еретическия, †28 ноември по църковния календар - Св. мъченик Иринарх. Св. преподобномъченик Стефан Нови Изповедник

Страдание на свети преподобномъченик Стефан Нови († 767 г.)

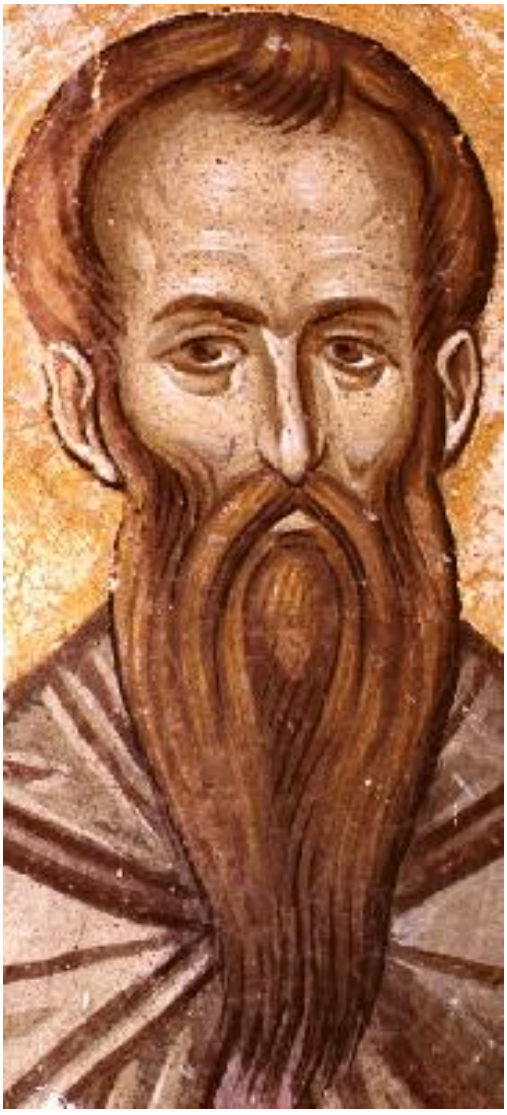

Свети преподобномъченик Стефан Нови. Фрагмент от стара стенопис. Косово. Сърбия

Преподобни Стефан бил роден в столицата на гръцкото

царство - Константинопол. Родителите му се отличавали с благочестие и с любов към бедните. Имайки две дъщери, те скърбели, че Бог не им давал син, тъй като желаели да имат наследник от мъжки пол. Стараейки се да привлекат към себе си Божията милост, те правели добрини на бедните и усърдно се молели на Господа, измолвайки от Него раждането на момченце. А особено ревностно изливала сърцето си в слъзни молитви пред Бога майката на преподобни Стефан, на име Анна, подражавайки в тази ревност на съименната ѝ майка на пророк Самуил.

В един от петъците, стоейки на молитва във Влахернския храм, тя обърнала взора си към иконата на Пречистата Владичица и я помолила със сълзи да дарува син; при това тя дала обет на Майката Божия - ако молитвата се изпълни, да принесе детето в дар на Единородния Син и Слово Божие, въплътен от Пречистата. Уморена от дългата молитва и от сълзите, тя се унесла в дрямка в храма и по време на дрямката видяла нашата Владичица, Пресвета Богородица, сияеща с неизказана красота. Небесната Царица се обърнала към нея със следните думи:

- Иди си с мир, жено, защото имаш в утробата си син, според молбата ти.

Като казала това, Владичицата станала невидима. А Анна, като се сепнала отначало от уплаха, после дошла в голяма радост и като се върнала у дома, действително почувствала, че е заченала в утробата си.

В това време, при благочестивия гръцки цар Анастасий, бил избран и възведен в патриаршеско достойнство в Цариград свети Герман. В деня на интронизацията на новия патриарх тълпи от народ се стекли в храма “Света София”, за да видят новоизбрания светител. Сред народа се намирала и Анна, вече непразна, със своя мъж. В това време, докато стояла в

църквата, се случило така, че патриархът минал покрай нея. Анна възкликнала, обръщайки се към светителя:

- Благослови, отче, заченатото в моята утроба!

Като я погледнал и като прозрял бъдещето с вътрешните си очи, патриархът рекъл:

- Да благослови Господ по молитвите на светия първомъченик!

С тези думи той предсказал, че Анна ще роди дете от мъжки пол, което ще бъде наречено Стефан, в чест на първомъченик Стефан. Пророчеството на светия патриарх било съпроводено и като че ли се потвърждавало от чудесно знамение: когато той го произнесъл, от устата му заедно с думите излязъл и огнен пламък, което Анна ясно видяла (както тя после казала, потвърждавайки думите си с клетва)!

Когато изминал определеният брой дни, Анна родила младенец от мъжки пол; и му било дадено името Стефан. А на вечерта на Велика събота новороденият младенец бил кръстен от самия патриарх.

В деня на своето очистване щастливата майка взела младенеца и го занесла в църквата “Пресвета Богородица” във Влахерна и като го държала в ръцете си, застанала пред честната икона на Небесната Царица, пред която преди това се молила за даруването на син. Гледайки към иконата, тя казала:

- Приеми, Пречиста, този мой възлюбен син, когото ти ми подари; приеми този, когото още преди зачатието обещах да посветя на теб и на твоя Единороден Син. След Бога, на теб го поверявам. Ти му бъди и Майка, и Възпитателка, и Грижовница за него.

Като казала това и много друго и като се помолила пред светата икона, тя се върнала у дома си и с цялото си усърдие се грижела за своя син.

Между това, след Анастасий, на царския престол встъпил Теодосий, а след него Лъв Исаврянин. През цялото това време блаженият Стефан растял тялом и укрепвал духом, изучавайки божествените писания. При помощта на Божията благодат той преуспявал в разум и Божия премъдрост, понеже проявявал голяма ревност към четене на свещените книги, поучавайки се ден и нощ в Божия закон; той особено обичал да чете творенията на свети Иоан Златоуст.

В Божията Църква настъпили големи смутове заради иконоборческата ерес, най-ревностният последовател на която бил самият цар, Лъв Исаврянин. Той станал иконоборец под влияние на еврейските влъхви, за което съществува такова предание.

Няколко години преди Лъв Исаврянин да стане цар, няколко евреи, произхождащи от Лаодикия Финикийска, отишли при Изиф, един от арабските князе. Пророкувайки лъжливо и извършвайки магии, те му обещали четиридесет години живот и господство над арабите, ако заповяда в цялото си царство да изхвърлят светите икони от църквите и да ги унищожат. Изиф им повярвал и издал заповед: честните икони навсякъде да бъдат изхвърлени от църквите и да бъдат предадени на огън. Но Господ, Бог на отмъщенията, го поразил, така че той умрял, без да преживее и една година. Неговият син, като станал княз вместо баща си, искал да предаде тези магьосници на люта смърт, като лъжливи пророци; но те, спасявайки се от княжеския гняв, напуснали Арабия и избягали в Исаврия.

Веднъж те отдъхвали там около един воден извор. И ето, покрай тях минал един младеж - исаврянин на име Лъв, човек с висок ръст и много красив. Той пожелал да отдъхне до същия

извор и като се отбил от пътя, седнал заедно с тях. Като погледнали към младежа, влъхвите започнали да му предсказват, че той ще стане цар в Гърция. Бидейки от незнатен произход и при това беден, едва изкарващ прехраната си посредством едно примитивно ръкоделие, Лъв не им повярвал. Но те настойчиво повтаряли своето пророчество, казвайки, че той непременно ще стане цар, ако им се закълне, че когато приеме царството, ще направи това, което го помолят тогава. И той им се заклел в намиращата се недалеч от това място църква “Свети Теодор” да изпълни молбата им; след тази клетва се разделили.

Скоро след това този младеж бил зачислен във войската от патриция Сесиний и тук бързо се издигнал и станал спатарий. После император Анастасий II му дал титлата патриций и го назначил за областен началник в Мала Азия. След смъртта на Анастасий за цар бил провъзгласен Теодосий, но Лъв не го признал и повдигнал въстание. По Божие допущение му се удало да свали от власт Теодосий и сам да завладее царския престол. Отначало той бил благочестив и православен цар, но после се отклонил към нечестие, защото скоро при него дошли същите влъхви, които чрез магии му предсказали царуването. Те напомнили на Лъв за неговото обещание, подкрепено с клетва, и казали, че сега е настанало времето да изпълни това, което щели да го помолят. Царят ги попитал:

- Какво искате от мен?

А те, бидейки врагове на Христа и на християнската вяра, не го помолили нито за злато, нито за сребро, нито за някакви други съкровища, но поискали той да изхвърли светите икони от Божиите църкви.

- Царю! - казали те, - ако сториш това, Бог ще съхрани царуването ти за много години, а ако не го сториш, скоро ще се лишиш и от царството, и от живота си.

Помнейки, че първото пророчество на тези влъхви - че ще получи царството, се изпълнило, Лъв се боял, че ще се изпълни и това пророчество за загубата на царството заедно с живота си, ако не ги послуша. Затова той издал указ, в който заповядал светите икони да се изхвърлят от църквите и от домовете и да се тъпчат с нозе; при това нечестивият цар нарекъл иконите идоли, а покланящите им се - идолопоклонници.

И настанал голям смут в църквата Христова, тъй като едни се подчинявали на царската заповед, изхвърляли честните икони и ги тъпчели, а други се съпротивлявали на царя и претърпели много мъки за иконопочитанието. Константинополският патриарх свети Герман също не се приобщил към царското зловерие и силно се съпротивлявал срещу нечестивата заповед на Лъв. Заради това царят с безчестие изгонил светеца от патриаршеския престол, а на неговото място поставил един свой съмишленик, еретик, на име Анастасий. И тогава мнозина епископи и клирици претърпели различни мъчения за това, че се по-кланяли на светите икони.

В Цариград, при църквата “Света София”, се намирало едно грамадно здание, наричано дом на любознателността. В него от древни времена били събрани множество книги, на брой повече от триста хиляди. Заради книгите тук пребивавали много от най-учените и най-мъдрите мъже, които царят нееднократно се опитвал да отклони към своята нечестива ерес, но винаги неуспешно. Тогава той заповядал да покрият този дом със сухи клони и да го подпалят и така го изгорил заедно с книгите и с намиращите се там учени хора. А новопоставеният патриарх Анастасий, за да угоди на царя, заповядал да снемат и да хвърлят на земята образа на Спасителя, който се намирал върху медните врати при споменатия дом.

Изпълнявайки патриаршеската заповед, един воин поставил стълба и започнал да се изкачва по нея към образа с намерението да го хвърли. Но случилите се там благочестиви жени, като се разпалили от ревност по благочестието, дръпнали стълбата под него и я съборили на земята; воинът паднал, ударил се лошо и умрял. А жените бързо се скрили в църквата, където по това време се намирал патриархът, който стоял на святото място като "мерзост на запустението", заместила светейшия Герман. Като видели патриарха, жените започнали високо да го наричат разорител на светите догмати, наемник и вълк, разпръснал овцете, а не истински пастир на стадото Христово; след това започнали да хвърлят камъни по него. Патриархът, като се изплашил, незабавно се отправил при царя и му известил какво безчестие са му нанесли жените. Разгневеният цар изпратил войници, за да накажат жените, нанесли безчестие на патриарха, и тези свети жени били посечени заради проявената ревност по благочестието. Тогава настъпила голяма скръб за православните. Мнозина от тях били затворени в тъмница и били държани в окови; други били подложени на безпощадни мъчения и били убити, а някои оставяли домовете, селата и имената си и скривайки се от ръцете на мъчителите си, бягали в пустинята.

Родителите на Стефан също искали да избягат от жестокото гонение срещу православните, за да запазят непорочно благочестието си. Те чакали само синът им да порасне, за да го посветят в служба на Бога в монашески чин, както били обещали на Майката Божия. Но при това те не искали да отдават Стефан нито в един от византийските манастири, които били препълнени с бягащи от гонителите. Предпочитали да посветят сина си на Бога на Авксентиевата планина, намираща се във Витиния и получила наименованието си от преподобния отец Авксентий, който първи се поселил там, търсейки безмълвие. Това място било уединено и отдалечено

от всякакви светски вълнения. След Авксентий тук се подвизавал Сергий, ученик на Авксентий и подражател на неговото свято житие, след Сергий - изпитаният в добродетелите Вендиан, след това - блаженият Григорий, а след него - преподобният Иоан. При него родителите на Стефан довели 16-годишния си син и като поверили момъка на светия старец, го умолявали да облече сина им в ангелския образ и да го научи да служи на Бога. Като погледнал Стефан и видял с прозорливите си очи благодатта Божия в него, старецът рекъл:

- Наистина, Духът Божий почива върху този момък.

И той приел с любов блажения момък, постригал го в монашески чин и започнал да го наставлява в подвизите на безмълвното жителство.

Като приел ангелския образ, блаженият Стефан водел и ангелски начин на живот, явявайки се съвършен монах. Той не намалявал поста и молитвата, имал кротък нрав, смирено сърце, дух умилен, постоянно пребивавал в мълчание, съблюдавал чистотата на тялото и непорочността на девството, с живота си бил образец за истинска нищета и пустинническо нестяжание. Безропотно носел подвига на монашеското послушание и старателно изпълнявал всичко, което му възлагали, проявявайки усърдие във всичко и отличавайки се с трудолюбие. Водата, необходима за пиене, носели от място, твърде отдалечено от пещерата, в която се подвизавал Стефан. Той носел от отдалечени места не само вода, но и всичко друго, което било нужно, изнурявайки тялото си с непосилен труд. При това блаженият Стефан никога не се оплаквал от тежестта на подвизите, нито веднъж не възроптал, и заедно с послушанието проявявал към своя преподобен наставник нелъжлива и нелицемерна любов. А за другите му добродетели, подвизи и трудове, в които той се

упражнявал още от младостта си, кой може да разкаже?

Наставникът на блажения Стефан, преподобният Иоан, като виждал усърдието му в монашеските подвизи, се радвал духом и подобно на вятър, раздухващ пламъка в тлеещите въглени, със своите боговдъхновени беседи и наставления разпалвал в сърцето на блажения желание за още по-големи подвизи за Божия слава, още по-топла любов към Него и страх Божий. При това самият той бил мъж, съвършен в добродетелите, бил изпълнен с Божия благодат и бил награден от Бога с дара на прозорливостта.

Веднъж блаженият Стефан, като изпълнил някакво послушание и като се върнал при своя наставник, видял, че той бил подпрял главата си на прозорчето на пещерата и горчиво плачел. Стефан се спрял и зачакал кога светият старец ще му преподаде обичайното благословение. Дълго стоял в мълчание, учудвайки се от горчивото ридание на стареца, без да смее да го попита за причината. Но старецът сам му рекъл:

- Възлюбени синко, ти си виновник за моята печал, за теб така горчиво плача; защото Господ ми откри, че при теб това място ще процъфти и ще се прослави, но иконоборците ще го разорят и ще го опустошат.

Като чул това от своя учител, блаженият Стефан въздъхнал тежко и попитал:

- Кажи, свети отче, всичко, което Господ ти откри относно мен; какво ще се случи с мен? И няма ли да загина, развратен от еретическото учение на иконоборците?

Старецът отговорил:

- Не, чедо мое, това никога няма да се случи с теб; но само те предупреждавам с думите на апостола: “гледай (...) колко

внимателно трябва да постъпва(ш)”; защото е писано: “който претърпи докрай, той ще бъде спасен”.

Това и много друго изказал той на Стефан и му съобщил всичко, което щяло да се случи с него в бъдещето.

По това време умрял бащата на блажения. Като узнал за това, той взел благословение от своя духовен отец, отишъл в Константинопол и там почел с подобаващо погребение своя плътски родител; след това продал целия останал след него имот и раздал парите на бедните. Като уредил тези дела, той взел със себе си майка си и една от сестрите си (другата сестра на светеца вече била постригана в монашество в един от Византийските девически манастири) и ги настанил в женския манастир, създаден и осветен от преподобния Авксентий, който го нарекъл: “Трихинарий”, тоест влакнен, космен. Това название било дадено на манастира, заради трудния и неудобен път, който водел към него, и заради тежестта на монашеския живот в него, защото манастирът се отличавал със строгостта на устава си и населяващите го монахини били длъжни да ходят облечени във власеници. В този манастир свети Стефан постригал в монашество майка си и сестра си; а самият той се върнал при преподобния си наставник и като живеел заедно с него, се упражнявал в обичайните монашески подвизи и трудове.

След като минало известно време, неговият духовният отец и учител, преподобният Иоан, отишъл с мир при Господа. Като поплакал над него, светецът отишъл да извести за смъртта му намиращите се наблизо пустинници и всички, като се събрали, с плач и ридание и с подобаващо пение предали на погребение честното тяло на преподобния Иоан. След това блаженият Стефан започнал сам да се подвизава в пещерата, бидейки на възраст малко повече от 30 години.

Като наследил пещерата на преставилия се в Господа свой

свят учител и на другите, живели по-рано в нея преподобни отци, блаженият Стефан станал наследник и на тяхното съвършено, преизпълнено с добродетели житие. Затова при него започнали да идват пустинници от околните места, желаейки да живеят заедно с него и да го имат за свой наставник и учител. Към тяхното число принадлежали: Марин, мъж добър и благонравен, Иоан и Христофор, Захария, мъж благочестив и накрая, двама злобни човеци, Сергий и Стефан, за които ще стане дума по-долу. При преподобния Стефан дошли и шестима други мъже, чиито имена са записани в книгата на работещите за Христа Господа. По този начин се образувал манастир, чиито братя непрестанно се предавали на монашески подвизи, имайки свети Стефан за свой игумен. Всички изкарвали прехраната си с пот на челото и с труда на ръцете си; а преподобният Стефан владеел изкуството добре да преписва книги; като ги преписвал и ги продавал, той, по този начин, хранел себе си и другите. И Бог, Който хранел Израиля в пустинята, изпращал всичко потребно и на тези Свои раби, така че върху тях се изпълнили Евангелските слова: “първом търсете царството на Бога и Неговата правда, и всичко това ще ви се придаде”.

С увеличаването на учениците му блаженият Стефан видял, че безмълвието му, към което така се стремял, било нарушено. Тогава светецът повикал Марин и му поверил началството над манастира и грижата за него. А сам той се оттеглил на друго място в тази планина и си построил неголяма килия, в която и се затворил, бидейки на 42 години. Тази килия нямала покрив. Като пребивавал в нея известно време в съвършено уединение и безмълвие, светецът непрестанно беседвал с Бога, предавайки се на молитва. Но и на новото място на своето подвижничество блаженият Стефан не могъл да избегне желаещите да получат от него полза за душата си. Както не може да остане незабелязан град, който стои на върха на

планината и както не може да се скрие човекът, носещ аромати със себе си, така не може да се укрие и да се скрие от хората добродетелният човек, възкачил се на висотата на съвършенството, като на някаква планина и благоухаещ с добри дела, като с аромати. Така станало и с блажения Стефан. Славата за неговия подвижнически живот се разпространила надалеч и както пчелите, летейки, се спускат към меда, така и търсещите спасение отвсякъде се стичали при преподобния, желаейки да получат назидание за себе си от поучителните му беседи и от самото му житие. Сред стичащите се при преподобния имало не само мъже, но и жени. От тях особено внимание заслужава една благородна вдовица на име Анна. Като останала след смъртта на мъжа си твърде млада и без деца, тя продала целия си имот и раздала парите на бедните. След това, като дошла при преподобния Стефан, била постригана в монашески образ и изпратена в девическия манастир “Трихинарий”.

В това време умрял цар Лъв Исаврянин. На неговото място дошъл синът му Константин Копроним, който още по-силно от баща си въстанал срещу Църквата Божия, изхвърляйки светите икони от храмовете и изгаряйки ги с огън. Изобличители на неговото нечестие станали мнозина преславни и премъдри мъже от монашеския чин, които му доказали неправотата му и го изобличили в ерес. Тогава Копроним пламнал от неукротима злоба против монасите, като ги подложил на жестоки гонения и като ги хулел по всякакъв начин. Той нарекъл монашеския образ дреха на тъмнината, а самите монаси назовал идолопоклонници за това, че те с голямо усърдие отстоявали поклонението на светите икони. Заедно с това беззаконният цар събрал голямо множество неразумни хора, послушни на неговите нареждания, и им заповядал да положат клетва, че няма да се покланят на светите икони, но ще започнат да ги наричат идоли, че няма

да имат общение с монасите, нито ще приемат Пречистите Тайни от ръцете им и че всеки, на когото се случи да срещне монах, ще хвърля камъни по него, и ще го нарича помрачен, син на тъмнината и идолопоклонник.

Докато станало всичко това, умрял злочестивият Константинополски патриарх Анастасий, когото Лъв Исаврянин възвел на патриаршеския престол след свети Герман. На мястото на Анастасий Копроним възвел на патриаршеския престол един съименен на него монах - Константин, който му бил и съмишленик. При това нечестивият цар го възвел на патриаршеския престол само със своята власт, без съборен избор; сам го възвел и на амвона, сам поставил и омофора върху него, възгласявайки, че е достоен за патриаршеския сан. След това и двамата - и царят, и новият патриарх, като се посъветвали помежду си, разпратили грамоти по всички градове, свиквайки всички епископи в царстващия град на събор за осъждане и унищожаване на иконопочитанието. И тогава в Константинопол се извършили големи беззакония. Даже свещените съсъди, в които се извършвали Божествените Тайни, били тъпкани с нозе, тъй като върху тях се намирали свещени изображения. Светите икони били хвърляни - едни - в блатата, други в морето, трети в огъня, а други били насичани на парчета със секири. От иконите, които били изписани на църковните стени - едни изстъргвали с желязо, а други замазали с боя. Беззаконниците не пощадили и благолепната църква “Пресвета Богородица” във Влахерна, която била разкошно украсена с изображения на всички събития от земния живот на Господ Иисус Христос, започвайки от Неговото въплъщение и завършвайки с разпъването и възкресението Му. Беззаконният цар Копроним заповядал да се унищожат всички иконописни украшения на тази църква, блестящи със злато и скъпоценни камъни и като че ли я

разголил, лишавайки я подобно на царица от багреница; в замяна на това той заповядал да изрисуват по стените изображения на дървета, животни и птици. И в това време се изпълнили словата Давидови: “Боже, езичници дойдоха в Твоето наследие, оскверниха светия Твой храм, Иерусалим обърнаха на развалини; труповете на Твоите раби предадоха за храна на птиците небесни, телата на Твоите светии - на земните зверове”. Защото тогава иконоборците изхвърляли от църквите и мощите на светиите и ги хвърляли или в огъня, или в морето, или пък ги влачели извън града и ги хвърляли в пропастите и в блатата. А тези, които дръзновено отстоявали честта на светите икони и мощи, злочестивите еретици безмилостно измъчвали и ги предавали на горчива смърт, проливайки кръвта им като вода, като оставяли без погребение телата им и ги хвърляли за храна на хищните птици и зверове. И тогава за всички православни настъпила голяма скръб, каквато не е имало от самото начало на света.

Спасявайки се от преследванията, повдигнати срещу православните, много монаси напуснали Константинопол и се притичали при преподобния Стефан, надявайки се да намерят при него благ съвет и душеполезно наставление. Светецът дълго ги утешавал с богомъдрите си слова и ги учел твърдо да стоят в благочестието, без да се боят дори и да пролеят кръвта си за светите икони; а тези, които нямали достатъчно мъжество и се бояли от мъченията, били съветвани от него да бягат в други страни, където нямало гонения. Тогава всички византийски манастири запустели и в царстващия град вече не можело да се види монах. Защото едни от монасите, стоейки твърдо за православието, положили душите си, бидейки убити, а други, като желаели заедно с правата вяра да спасят и живота си, избягали в други страни и се разпръснали по цялата земя.

През 754 година, от Рождество Христово, в Константинопол

бил свикан иконоборчески събор, на който присъствали 338 източни епископи, но нямало нито един патриарх, освен Константинополския лъжепатриарх Константин, еретик и царски съмишленик. За място на събора била определена Влахернската църква “Пресвета Богородица”, която, като се лишила от своите иконописни украшения, приличала на пустиня или на разбойнически вертеп. В тази църква се събрали всички пристигнали епископи заедно с беззаконния цар и с лъжепатриарха. И след дълги разисквания и препирни царят убедил всички епископи да се съгласят с него и да се присъединят към неговата безбожна и злостна хула. При това, мнозина от епископите ясно виждали заблудата на царя и на патриарха, но боейки се от царския и от патриаршеския гняв, боейки се да не би да настъпят нови бедствия за православните, те не посмели да кажат нищо противно на царя и се присъединили към нечестивото зловерие. Впоследствие на истинския Седми Вселенски събор, състоял се при царуването на Константин Младши и майка му Ирина, те се отрекли от иконоборческата ерес и с покаяние се обърнали към благоверието, но сега тръгнали след нечестивия цар и патриарх, съгласявайки се с техните еретически мъдрувания. И там били съставени следните злочестиви и богомерзки лъжедогмати:

1. Заповядвало се светите икони да бъдат считани за идоли.

2. Всички покланящи се на светите икони били предадени на анатема, при което била провъзгласена анатема и за свети Герман, който бил Константинополски патриарх преди еретика Анастасий (беззаконните еретици, сами бидейки проклети, проклели светия и праведен човек, но Бог го благословил, така че се сбъднало Писанието: “Те проклинат, Ти пък благослови”.

3. Заповядвало се да се изповядва, че не само светиите след

смъртта им, но и самата Божия Майка не могат да ни помогнат със своето ходатайство.

4. Забранявало се апостолите, мъчениците, изповедниците, преподобните и всички, угодили на Бога, да бъдат наричани свети.

5. Този нечестив събор, приел такива определения, се причислил към първите шест вселенски събора и се заповядвало да бъде назоваван Седми вселенски събор. А всеки, който не признаел този събор, се подлагал на анатема, подобно на Арий, Несторий, Евтихий и Диоскор.

След патриарха най-важните епископи на този събор били: Теодосий, епископ Ефески, Константин Никомидийски, Наколий - Наколийски, а също Сисиний и Василий.

Като извършили беззаконното дело, епископите подписали съставените определения, така че върху тях се изпълнили словата на Писанието: “беззаконието” излезе “из Вавилон от старейшините-съдии, които бяха уж управници на народа”; и още: “Много пастири развалиха лозето Ми, стъпкаха с нозе дела Ми; милия Ми дял направиха пуста степ”. След завършването на съборните съвещания епископите, участващи в събора, научили народа с веселие тържествено да възглася: “Днес стана спасение за света, защото чрез твоите грижи, царю, ние се избавихме от идолите”.

Междувременно беззаконният цар Константин Копроним чул за преподобния Стефан, подвизаващ се на Авксентиевата планина. На царя станали известни и неговото благочестие, и добродетелният му живот, и това, че той бил премъдър в Свещеното Писание, и това, че славата за него се разпространила надалеч, така че всички го поставяли наред с древните свети отци, и накрая това, че той бил ревностен иконопочитател, поучаващ и другите да се покланят на

светите икони. Като узнал всичко това, Копроним намислил да прелъсти блажения Стефан и да го приведе в единомислие със себе си, надявайки се, че ако го привлече на своя страна, с това ще придаде особена твърдост и сила на своето зловерие. И ето, той повикал един от своите приближени патриции, на име Калист, който бил първо лице в държавния съвет. Калист бил изкусен и красноречив оратор и нечестивият цар се надявал на силата на неговото изкуство. Той му заповядал да отиде при преподобния и да му възвести царска заповед, според която той трябвало да се откаже от иконопочитанието и да се подпише под определенията, съставени на беззаконния иконоборчески събор. При това чрез Калист царят изпратил на преподобния и различни дарове, но не злато и сребро (защото знаел, че преподобният не се нуждае от това), а различни плодове, с които преподобният обикновено се хранел: фурми, бадеми и смокини.

Като дошъл при преподобния, Калист му предложил даровете и след това се обърнал към него с изкусно съставена реч, в която дълго го убеждавал да се подчини на царя и да се подпише под определенията на иконоборческия събор. Калист се стараел да подкрепи думите си с изречения от свещените книги, претълкувайки по своему някои места от Писанието. Но светецът намирал мъдри възражения на всички думи на Калист и накрая му казал с дръзновение:

- Няма да подпиша определенията на вашия събор, изпълнен с лъжа и неправда, защото не искам да нарека горчивото сладко, нито тъмнината - светлина, за да не навлека на главата си пророческото проклятие, а от царските заплахи не се боя и за светите икони съм готов да приема дори и смърт.

След това той протегнал ръката си и като събрал пръстите си в шепа, рекъл:

- Дори да ми остане кръв само колкото тази шепа, и тогава

не бих се побоял да я пролея за изображението на моя Христос. А даровете, които ми донесе от твоя цар, отнеси обратно; защото искам да постъпя съгласно със светото Писание, което казва: “Елеят на грешния да не помаже главата ми”, и еретическа храна да не услади гърлото ми.

След като не постигнал нищо, Калист се върнал обратно и разказал на царя всичко, което чул от Стефан. Царят, като го изслушал, изпаднал в силна ярост и веднага го изпратил заедно с войници на Авксентиевата планина със заповед да задържи преподобния, да го отведе в намиращия в подножието на планината манастир Трихинарий и да го затвори там в тъмница. Калист и изпратените с него войници така и направили: нападнали килията на светеца, разбили вратата и като извлекли преподобния без никакво милосърдие, го отвели в манастира “Трихинарий”, където го заключили в тъмница. Заедно със свети Стефан били хванати и отведени в същата тъмница и всички негови ученици. Войниците застанали пред вратите и пазели всички затворени, очаквайки по-нататъшните разпореждания на царя.

Намирайки се в затвора, блаженият Стефан и всичките му ученици дръзновено пеели:

- “На пречистия Твой образ се покланяме, Благий”.

И те престояли в тъмницата шест дни, като през цялото време изобщо не вкусили храна. На седмия ден пристигнала заповед от царя да върнат Стефан обратно в килията му; защото тогава царят получил известие, че скитите са нападнали царството му. Възнамерявайки да отблъсне нашествието на скитите, царят временно отложил преследването на преподобния.

Но Калист, имайки против него еднаква злоба с царя, тайно повикал при себе си един от учениците на блажения, а именно

- Сергий, за когото искахме да разкажем. Калис го прелъстил с лъстиви думи и с голямо количество злато и сребро, като го склонил да съчини различни клевети срещу преподобния. Постъпвайки така, той се надявал, че е по-вероятно да повярват на клеветите, измислени от ученик на преподобния, защото ще помислят, че за Стефан ще свидетелства човек, познаващ живота му. А Сергий, като втори Иуда, като възлюбил среброто и златото, предал своя учител и започнал трескаво да обмисля как да оплете мрежа от лъжливи клевети срещу светия и невиновен в нищо отец. Но в целия му непорочен живот той не можел да намери, като в слънцето, нито едно петно; затова, като излязъл от манастира на свети Стефан, подобно на заблудена овца, напуснала стадото, завързал дружба с един царски чиновник, на име Авликалам, който събирал данъци за царя в Никомидия; него той и направил съучастник на своята злоба и двамата заедно търсели лъжливи обвинения срещу светеца. Като се съгласили един с друг, те съставили обширен донос, в който казвали, че уж Стефан хулел царя и се гнусял от него като от еретик и че уж смущавал народа и подбуждал всички, които идвали при него, да въстанат против царя. И много други клевети съставили против преподобния, за които няма да споменаваме, за да избегнем многословието и да не оскърбим слуха на читателите (защото нечестивите клеветници наговорили много неподобаващи неща). Беззаконниците написали и за блажената Анна, която, като оставила суетния свят, била постригана в ангелски образ от ръката на преподобни Стефан и водела монашески живот в Трихинарийския манастир. Клеветниците я набедили, че тя нощем уж ходела при него, предавайки се заедно с него на нечист грях. Те привлекли към участие в клевета една робиня на блажената Анна, като я уговорили да свидетелства за същото; като награда за това обещали не само свобода и голямо количество злато, но и че ще я омъжат за един високопоставен мъж, служещ при

царския двор. Като съставили този, изпълнен с клевети донос, и като приложили към него лъжесвидетелството на робинята, Сергий и Авликалам изпратили всичко това с един войник при царя, който тогава се намирал в скитската страна.

Когато царят прочел изпратения до него донос, силно се зарадвал и веднага изпратил писмо до своя наместник в Цариград, Антит, в което му заповядвал да отиде в женския манастир, разположен на Авксентиевата планина, и като измъкне оттам монахинята, да я изпрати при него. Щом получил тази царска заповед, наместникът незабавно се отправил към Трихинарийския манастир, с множество въоръжени войници. Като дошли до манастира, те го нападнали с извадени мечове. В това време всички монахини се били събрали в църквата и пеели третия час; като видели нападащите манастира войници, те изпаднали в голям ужас и едни от тях се скрили в олтара под божествения престол, а други се опитали да избягат в планината; но войниците хванали всички. Тогава престарялата игумения на манастира, като излязла пред войниците, дръзновено им казала:

- Какво правите, като уж се наричате християни? Защо нападнахте посветените на Бога невести Христови, които не са ви сторили никакво зло?

Те отговорили:

- Предай ни Анна, Стефановата блудница; царят я изисква от вас.

Тогава игуменията, като повикала Анна заедно с една друга монахиня, Теофания, започнала да ги наставлява да се пазят от вражеското изкушение и безстрашно да стоят зад невинността на своя свят и преподобен отец и учител - Стефан. После, като ги поверила на Божието застъпничество, тя ги пуснала при войниците.

Войниците, като взели монахините под стража, незабавно ги отвели при царя, а той заповядал да ги разделят и да пазят всяка поотделно. После, като повикал Анна при себе си, царят започнал да говори така:

- Без никакви съмнения вярвам на това, което ми казаха за теб. Затова те повиках, за да разкажеш доброволно и без да криеш нищо, с какво те прелъсти този магьосник и беззаконен човек, като те подбуди да оставиш имота си, да счетеш за нищо благородния си произход и да се облечеш в монашеска одежда? Той е направил всички това, както дочух, за да станеш негова блудница. И какво толкова намери в него, че се прелъсти от него и беззаконно блудстваш с нечестивеца?

Като чула от царя такива скверни думи, блажената и целомъдрена Анна казала:

- Не, царю! Не за това оставих наследството, преминало при мен от родителите ми, не за това оставих и роднините си, и всички прелести на този свят, за да поробя душата си на плътските страсти и на блудството. А тези, които са ме наклеветили в това, по думите на Давид, “изострят езика си като змия; под устата им е аспидна отрова”. Пред теб е моето тяло и на каквито и мъчения да го подложиш, аз няма да изменя на истината. Докато духът ми бъде в тяло, не ще чуеш от мен нищо друго, освен това, че Стефан е свят и праведен мъж и е виновник за моето спасение.

Когато царят чул тези думи, той силно се удивил и мълчал в продължение на цял час. После заповядал да отведат Анна под стража, а Теофания да отпратят обратно в манастира. Като се върнала, тя разказала на игуменията и на преподобния за всичко, което се случило.

След като минало известно време, Копроним се завърнал от войната в Константинопол. Тук той заповядал да затворят

монахинята Анна в мрачна и страшна тъмница, а после изпратил при нея своя кувикуларий. Той, като отишъл при Анна, започнал да говори:

- Съжали се над себе си, жено, и като свалиш от себе си черните одежди, избери честния живот. Тогава ще живееш в двореца с царицата, само утре на разпита изповядай пред всички истината за себе си и за Стефан. Тук има една робиня, която знае всичко и е готова да каже в лицето ти за вашите дела. И ако пожелаеш да скриеш нещо, тя ще те изобличи. Тогава аз, като съдия и защитник на правдата, ще раздробя тялото ти на части и ще направя така, че ще узнаеш какво може да направи царят и какво Стефан, който те е съблазнил. А ако послушаш моя добър съвет и откриеш Стефановите блудни дела, ще се удостоиш с големи почести от нас.

Като чула тези думи, света Анна тежко въздъхнала, просълзила се и после отговорила:

- Каквото желае царят, нека го направи. А аз не искам да говоря неправди срещу светия и преподобен отец. Нека да се изпълни волята Господня!

На другия ден, сутринта, царят излязъл от двореца си и като застанал на едно възвишение пред целия насъбрал се народ, заповядал да изведат от тъмницата целомъдрената Анна и да я съблекат гола, за да я опозорят пред всички. Пред погледа на светицата положили цяла връзка тояги и поставили пред нея лъжесвидетелката - нейната робиня. Невинната жена стояла гола пред всички, оградена от нечестивите само със срам, който имала вместо дреха. Когато я попитали за това, за което я клеветели, тя мълчала, подражавайки на своя господ, Който “не даде отговор” на неправедните Си съдии. Между това безсрамната рабиня лъжесвидетелствала срещу нея, потвърждавайки лъжата и представяйки я за истина. Тогава отново започнали да принуждават блажената Анна да каже, че

Стефан уж бил встъпил в греховна връзка с нея, но светицата, “както агницата пред стригачите е безгласна”, не отваряла устата си.

Тогава мъчителят се разгневил и изпаднал в силна ярост. Като нарекъл Анна блудница, той заповядал да я проснат на земята и да я бият с тояги. И светатаа била простряна на земята от четирима силни войници и дълго бита по гърба и по корема. Търпейки тези изтезания, блажената не казала нищо, освен следните думи:

- Не съм познала човека, както казвате вие; не! Не съм го познала! - и после добавила: - Господи помилуй!

Между това мъчителите така силно я биели, че тя едва не издъхнала. Тогава царят, като видял, че тя едва диша, но въпреки това не казва нищо против Стефан, станал от престола и бързо се прибрал в двореца, изпълнен със срам. После заповядал да отведат Анна в един от градските манастири, който бил запустял, и да я затворят там. Тук след известно време света Анна се преставила в Господа.

През това време царят дълго мислил как би могъл да обвини в нещо преподобния Стефан, за да има възможност да го накаже като престъпник. Накрая той намислил да направи следното.

Като повикал един обичан от него младеж, на име Георги, който вярно служел при него в двореца, Копроним го попитал:

- Георги! Колко е голяма любовта ти към мен?

- Тя е безмерна - отговорил той.

- Но в състояние ли си, заради любовта си към мен, да отидеш на смърт за мен?

- С желание съм готов да умра за теб - отвърнал младежът.

Тогава царят, като го целунал радостно и ласкаво, произнесъл:

- Ето новият Исаак.

После му казал:

- Но аз не те изпращам да умреш за мен и дори не искам да пострадаш заради мен. Моля те само за едно. Иди на Авксентиевата планина, при недостойния даже да бъде споменат Стефан и го помоли да те постриже в монашески чин и да те приеме в числото на учениците си. А когато той направи това, веднага се върни при нас.

Младежът обещал да изпълни с точност всичко, за което го помолил царят. Тогава Копроним започнал да го наставлява как би му било по-удобно да изпълни възложеното му поръчение. И след тези наставления младежът се отправил към Авксентиевата планина.

През нощта той се приближил до манастира на блажения Стефан и започнал да вика силно:

- Помилвайте ме, християни, които живеете тук, помилвайте ме! Заблудих се по пътя и не зная къде да отида, за да не падна в някоя пропаст или да не попадна между зъбите на зверовете.

Блаженият Стефан чул тези вопли и по своето човеколюбие се съжалил над заблудилия се. Като повикал монаха Марин, той го изпратил да намери заблудилия се човек и да го доведе в манастира. Когато той довел Георги, последният паднал в нозете на преподобния и започнал да моли за благословение. Преподобният разбрал, че пред него не стои обикновен човек и започнал да го пита.

- Кой си ти и откъде си?

Георги не скрил, че е от царския дворец и казал, че уж бил напуснал службата си при царя, защото царят се отбил от правия път и увличал след себе си всички към погибел.

- Ето - казал младежът, - аз побързах към теб, за да ме облечеш в ангелски чин, към който силно се стремя. Умолявам те, честни отче, не ме отхвърляй като недостоен.

Понеже се боял да не би да се появи някаква неприятност от страна на царя, блаженият Стефан отначало не се съгласявал да приеме младежа в числото на монасите. Но той го успокоил, като казал, че царят няма да изпадне в гняв заради него и заедно с това усърдно молел светеца да го причисли към лика на учениците си и да го постриже в монашество.

- Ще дадеш отговор на Бога за душата ми, ако сега не ме пострижеш.

Преподобният се умилил от тези думи и като не разбрал дяволското коварство, казал на Георги:

- Тъй като виждам, че си дошъл тук, воден от ревност за спасение, не искам да вървя против Господнята заповед и няма да те изгоня, щом си дошъл при нас.

Като казал това, той веднага започнал да го наставлява с богомъдри и душеполезни слова и след това, като свалил от него светската дреха, го облякъл в новоначалие, като му наредил да се готви за приемане на съвършения монашески образ. След като изтекли три дни, преподобният облякъл Георги и в този образ. И веднага, след като приел ангелския чин, този коварен човек побързал да отиде при царя в Константинопол.

Като видял монашеска дреха върху Георги, царят се зарадвал, но не за това, че обичал монашеството, а защото намерил повод да обвини Стефан в това, че уж отвличал

слугите му.

Като излязъл на утрото на следващия ден на площада, царят извел новопостригания монах и пред насъбралия се народ започнал да се оплаква от всички монаси, и най-вече от Стефан, обвинявайки го в това, че той с ученията си прелъстява хората, както е направил например с този любим слуга на царя. Народът започнал да крещи:

- Смърт на мерзкия съблазнител!

Тогава царят заповядал да съблекат монашеската дреха от Георги и да я хвърлят на земята. Веднага щом направили това, народът почнал да тъпче с нозе тази ангелска одежда, обсипвайки монасите с оскърбления и хулейки монашеството. След това царят заповядал да донесат вода и да умият Георги, все едно че измивали от него монашеския чин; накрая го облякъл във воински доспехи, сложил на главата му шлем и му дал чин ипоком. След всичко това той изпратил войници на Авксентиевата планина със заповед да разорят манастира на преподобния Стефан.

Войниците връхлетели върху манастира като вълци върху стадо. Като разгонили всички монаси, те подпалили манастирската църква, а самия преподобен разбойнически извлекли от килията и с безчестие го повлекли към Халдиконското предградие на Константинопол. По пътя те му причинили не малко оскърбления и безмилостно го изтезавали: едни с жестокост го влачели по земята, други го заплювали в очите, трети вършели други неописуеми оскърбления. Когато стигнали до морския бряг, войниците качили светеца на една ладия и го откарали във Филипиковия манастир, който се намирал в Хризопол, недалеч от Византион. Тук държали светеца под стража в окови и в железни вериги в продължение на 70 дни и през цялото това време той ни веднъж не вкусил храна. И макар че царят му

изпращал множество ястия, светецът не приемал нищо и връщал всичко обратно.

След като изтекли 70 дни, царят и патриархът изпратили при светеца най-влиятелните еретици, именно: Ефеския епископ Теодосий, Константин Никомидийски, Наколий, Сисиний и Василий, заедно с Калист и с други най-изкусни оратори, за да спорят с него за вярата и да го склонят към иконоборството. Те, като дошли в манастира, заповядали да доведат при тях блажения. Той се явил пред тях, окован в железни вериги, нямайки възможност да стои и да се движи без странична помощ, поради тежестта на оковите: вървял между двама мъже, на които и се опирал.

Преди всички започнал да говори Ефеският епископ Теодосий. Обръщайки се към блажения, той казал:

- На какво основание, човеко Божий, ни считаш за еретици и поставяш себе си по-горе от царе, патриарси, епископи и от всички други християни? Нима всички ние се заблуждаваме и се стремим към погибел?

На това светецът кротко отговорил:

- Чуйте какво се говори в Божественото Писание за пророк Илия. Веднъж той казал на цар Ахав: “не аз смущавам Израиля, а ти и бащиният ти дом”. Така е и сега: не аз смущавам Църквата Божия, а тези, които, като нарушават преданията на древните свети отци, въвеждат нови догмати в Църквата. Защото Василий Велики е казал: “Всичко, което от древност е предадено от светите отци, е достойно за почитание, а всяка новост е неуместна и не може да има значение”; такива са и вашите определения против почитането на светите икони, определения, съставени не от синовете на Съборната Църква, а от нечестиви прелюбодейци. Затова своевременно ми идва на ум пророческото изречение:

“князете се съвещават заедно” с лъжепастирите и с наемниците против Христа и против честната Му икона”.

Като чул тези думи, Никомидийският епископ Константин скочил бързо от своето седалище и като се приближил до преподобния, който седял на земята, го ритнал с крак в лицето. По същия начин един от присъстващите оръженосци ритнал светеца в корема; блаженият паднал на земята, а оръженосецът започнал да тъпче гърдите му.

Калист възнегодувал срещу това безсрамно и беззаконно дело и заповядал на всички да млъкнат. После се обърнал към Стефан със следните думи:

- Пред теб има два изхода: или да подпишеш определенията на неотдавна проведения събор, или да умреш като отхвърлящ постановленията на отците, научени от Бога. Избери си по-скоро един от двата.

На това боговдъхновеният Стефан възгласил:

- Внимавай в думите ми, господин патриций! Заедно с великия апостол Павел възгласям и аз: “за мене животът е Христос, а смъртта (за Неговата честна икона) - придобивка”. Вече ти казах веднъж и пак ще ти кажа: дори и да имах само една шепа кръв, и тогава не бих пожалил да я пролея за светите Христови икони. Впрочем нареди да се прочетат определенията на вашия събор, за да зная по каква причина отхвърляте поклонението на Божествените икони.

Константин Никомидийски веднага взел една книга и започнал да чете от нея. Тя имала следното заглавие: “Предание на Светия седми вселенски събор”. Щом това заглавие било прочетено, светецът направил знак с ръка, приканвайки към мълчание, и после високо казал:

- Не сте ли построили своето неустойчиво здание върху

нездрава основа? Защо наричате своя събор свят? Та вие отнехте наименованието “свети” от всички светии и заповядвате да не се наричат така нито апостолите, нито мъчениците, нито пророците, нито другите благоугодили на Бога мъже. Как може съборът ви да бъде свят, след като той потъпква и оскверънява всичко свято? Вие наричате вашия събор вселенски; но как може той да бъде вселенски, след като на него не е присъствал нито един от патриарсите, нито упълномощени от тях лица, нито дори послания, в които те да заявят своето съизволение за свикването на събора. Вашият събор не може да се нарича вселенски, защото е лъжлив. Вие го наричате още и седми. Но, по какъв начин той е седми, след като се разминава с първите шест събора? Ако беше седми, той трябваше да последва във всичко шестия, петия и другите предишни събори. Защото без първи, втори, трети, четвърти, пети и шести не може да има и седми. По такъв начин вашият събор съвсем не е седми, тъй като той отхвърли преданията на предишните шест събора.

На тези думи епископите възразили:

- Значи отхвърляме предаденото от шестте събора? Не, не отхвърляме предишните събори и предаденото от тях, но приемаме всичко това.

Тогава светецът отговорил:

- Тези събори не са ли провеждани в светите църкви, тоест, говоря за тези църкви, които са били украсени с икони? Първият събор е проведен в Никея, в съборната църква на този град. Вторият - в Константинопол, в църквата “Света Ирина”. Третият - в Ефес, в църквата “Свети Иоан Богослов”. Четвъртият - в Халкидон, в митрополитската съборна църква. Петият и шестият - отново в Константинопол, при което първият е проведен в храма “Света София”, а вторият - в дворцовия храм, наречен “Трул”. Всички тези църкви не са ли

били украсени с честни икони? И нито един от предишните събори не ги отхвърлил, както ги отхвърля вашият събор. Какво ще ми кажете на това?

Те се удивили на премъдростта на свети Стефан и замълчали, защото нямало с какво да му възразят. Само един от седящите с тях промълвил:

- Наистина, това, което каза Стефан, е справедливо.

А преподобният възвел очите си към небето; после, като въздигнал ръцете си и като въздъхнал от дълбочината на сърцето си, високо възкликнал:

- Ако някой не почита Господа Иисуса Христа, изобразен върху иконите в човешкото Си естество, да бъде анатема върху него и да има дял заедно с викащите: “премахни Го, премахни, разпни Го!”.

Тогава нечестивите еретици, като видели, че няма да надвият светеца в спора, заповядали да го отведат в тъмницата, а самите те, изпълнени със срам, се върнали при онзи, който ги изпратил.

Когато дошли при царя, той ги попитал:

- Какво успяхте да направите?

Епископите искали да скрият посрамването си, но Калист ги изпреварил, като разказал на царя цялата истина.

- О, царю - казал той, - ние сме победени от Стефан в спора. Той е мъдър мъж и в думите му е затворена неизразима сила. Освен това той е мъжествен и безстрашен, и не само от забрани, но дори и от самата смърт не се бои.

Тогава разгневеният цар заповядал да изпратят преподобния на заточение в Хелеспонтските страни, на остров Проконис.

Преди да се отправи натам, светецът оказал помощ на игумена на Филипиковия манастир, който бил болен и вече се намирал близо до смъртта. Като се помолил над него и като го докоснал с ръката си, блаженият го изцерил и го вдигнал от болничния одър. След това, като се качил на приготвения за него кораб, той отплавал към мястото на своето изгнание. Като достигнал остров Проконис, отначало започнал да обхожда всички пустинни места и накрая намерил една прекрасна пещера, наречена от жителите на тази страна Кисуда. В нея имало неголяма църква на името на света Анна, прародителката на Господа по плът, майката на Пресвета Богородица. Светецът силно се зарадвал и си построил килия близо до пещерата. Тук, живеейки за слава Божия, той се хранел с кореният на местните растения.

Между това учениците на преподобния, изгонени от манастира му, който се намирал на Авксентиевата планина, се разпръснали по различни страни като овце, нямащи пастир. Но като дочули, че учителят им пребивава в заточение на остров Проконис, всички се събрали при него, освен двама, отпаднали от светия пастир, както Иуда от Христа, или Димас и Ермоген от Павел. Това били Сергий, съставил доноса с клеветническите обвинения против преподобния, и Стефан, който отначало бил мирски свещеник, а после приел пострижение в монашески чин от ръцете на светеца.

Като отхвърлил монашеския чин, а с него и Бога, и като се облякъл в светски дрехи, той отишъл при царя и му казал:

- Благочестиви царю! Под твоите грижи аз се избавих от сатанинските вериги и като свалих тъмните дрехи, сега се облякох в светли.

Царят силно се зарадвал и го възлюбил, после го направил завеждащ Софийската палата, където самият той често ходел. При това Копроним го нарекъл баща на веселието, макар че

този син на погибелта можел да възбужда само плач за себе си. И така тези двамата - Сергий и Стефан, се отделили от лика на учениците на преподобния; а всички останали се събрали, както беше казано, при преподобния и устроили манастир. Дошла и майка му със своята дъщеря и негова сестра Теодотия; близо до пещерата те си устроили обител, в която и живеели добродетелно, наслаждавайки се от време на време на медоточивите слова на своя наставник. А преподобният построил за себе си стълп, а върху него - тясна колибка. Като се качил на стълпа, той се затворил в колибата; по това време бил на 49 години. Заради великите подвизи на светеца Бог го прославил и му дал дара на чудотворството. Така блаженият Стефан отворил очите на един слепец, освободил от лукавия дух бесноват юноша, изцерил кръвоточива, като се помолил над нея, не веднъж укротявал морското вълнение и спасил от потъване множество кораби; освен това моряците нееднократно го виждали да ходи по водите или да управлява кораба, или да спуска платната.

По времето, когато светецът се прославил на остров Проконис със своите чудотворства, умряла майка му. Това станало през втората година от заточението на преподобния. Когато тя отивала при Господа, дъщеря Теодотия горчиво плачела за нея. А майката на Стефан, блажената Анна,казала:

- Ти нямаш достатъчна причина за плач, защото и ти ще тръгнеш с мен към Владиката Христос.

Така и станало: на седмия ден след смъртта на блажената Анна, Теодотия починала.

По това време на остров Проконис се намирал един воин, съименник на преподобния. Той бил арменец по народност и идвал от европейските страни. По пътя се разболял от ужасна болест, така че цялата половина на тялото му изсъхнала. Като чул, че преподобният Стефан изцерява всевъзможни болести,

той свърх силите си дошъл при него, паднал пред него и със сълзи го молел за изцерение. Преподобният му наредил да се поклони на иконите на Христа и на Пресвета Богородица и когато той с усърдие направил това, в същия миг напълно оздравял. Когато този воин се върнал при другарите си, те започнали да го разпитват: по какъв начин е оздравял? Воинът, без ни най-малко да скрива проявената над него Божия милост, разказал:

- Когато се поклоних на иконите на Христос и на Пресвета Богородица, както ми нареди да сторя монахът Стефан, намиращ се в Проконис, тогава и получих изцерение от болестта си.

Воините възвестили за това своя началник, който управлявал Тракия. Началникът повикал при себе си изцерения воин и като го разпитал как е оздравял, незабавно го изпратил при царя. Царят също започнал да разпитва воина за оздравяването му и когато узнал, че той е получил изцеление, като се по-клонил на светите икони, започнал да го нарича идолопоклонник, като го укорявал с ярост, като че ли бил извършил безбожно дело. Тогава изцереният, срамувайки се от царя, се разкаял за това, че се поклонил на иконите и всенародно се отрекъл от почитането им, като дал обет никога повече да не им се покланя. За това беззаконният цар го възлюбил и го почел със сана стотник. Но когато този нечестив воин, като излязъл от царския дворец, поискал да възседне коня си, конят внезапно побеснял и като го хвърлил от себе си, започнал да тъпче нещастния с крака, докато той не изпуснал духа си. Такова смъртно наказание приел този неблагодарен отстъпник.

Това чудо, заедно с другите извършени от блажения Стефан, хвърлило царя в силен гняв и в ярост; защото царят знаел, че живеейки в Проконис, преподобният се прославя с

чудотворствата и учи всички да се покланят на светите икони. Затова той намислил да лиши светеца от живот, за което наредил да го доведат от заточението. Когато светецът бил доведен при Копроним, беззаконният цар най-напред наредил да го оковат в железни вериги, да стегнат краката му в пранги и да го затворят в една мрачна тъмница, известна под името Фиалска. А след като минали няколко дни, Копроним, намирайки се заедно с двамата си най-главни сановници в един от извънградските дворци, заповядал да доведат блажения Стефан при него.

Воден към царя, по пътя преподобният измолил от един боголюбец монета, върху която имало царско изображение и тайно я сложил в камилавката си.

Веднага щом видял светеца, царят започнал гръмко да крещи:

- О, беда, беда! И защо само търпя? Този човек хули властта ми, безчести ме и не ме счита за нищо!

И казал много укорни и оскърбителни думи за светеца. Но блаженият стоял, мълчейки, с наведена надолу глава.

Тогава царят казал:

- Защо не ми казваш нищо, нечестивецо?

В отговор на това блаженият Стефан високо казал:

- Царю, ако си намислил да ме убиеш, убий ме сега. А ако си ме повикал, за да ме попиташ за нещо, трябва да укротиш гнева си и да беседваш с мен спокойно.

Като чул тези думи, царят попитал светеца:

- Кажи ми защо ни наричаш еретици? Кое от църковните предания нарушаваме?

Преподобният отговорил:

- Вие отхвърляте почитането на светите икони, което ни е предадено от древност от богоносните отци.

Мъчителят възразил:

- Не наричай това свети икони; това не са свети икони, а изображения на идоли; а какво общение могат да имат светиите с идолите?

Светият мъж отговорил:

- Този, който се покланя на иконата, въздава поклонение не на самото вещество; защото поклонението, въздавано на образа, преминава на Първообраза, както казва свети Василий Велики.

Мъчителят казал на светеца:

- Нима с веществени бои може да се изобрази това, много от което е неясно и непостижимо за ума? И справедливо ли е под чувствен образ да се покланяме на тези, естеството на които на никого не е известно?

Преподобният отговорил:

- Кой от имащите разум ще каже, че с веществени бои може да се изобрази невещественото Божие естество? Дори умът не може да опише Божието същество; още повече То не може да бъде изобразено с бои. Но когато върху иконата изобразяваме Христа, ние изобразяваме не Божествената Му природа, а човешкия Му вид, подобен на нашия, Който апостолите са видели и са попипали, както е казал свети Иоан Богослов: “което сме видели с очите си, което сме наблюдавали и което ръцете ни са попипали”. И ако ти ми посочиш думите на Моисей: “Не си прави кумир и никакво изображение на онова, що е горе на небето, що е долу на земята”, тогава ще ти кажа,

че самият Моисей е направил изображения на два златни херувима, за което Божественият апостол повествува така: “Херувими на славата, които осеняваха очистилището”. И какво беззаконно вършим, когато рисуваме върху иконата видения от хората човешки образ на Христа и Му се покланяме? Или когато се покланяме на кръста, направен от каквото и да е вещество, нима на веществото се покланяме? Точно по същия начин ние почитаме свещените съсъди и на нашата съвест не може да лежи никакъв грях, тъй като знаем, че съсъдите се освещават с призоваването на Христовото име. А защо вие въставате срещу всичко това? След това ще пожелаете да отхвърлите и светите Тяло и Кръв Христови, тайнствено предлагани във вид на хляб и вино, които изобразяват същото тяло Христово, Което е пострадало на Кръста, а сега пребивава на небето, и на които ние се покланяме, и като се причащаваме с тях, получаваме наследството на вечните блага. А вие, като не правите никаква разлика между свято и несвято, считате за идоли Христовата икона, наравно с изображението на Аполон и иконата на Богородица, наред със статуята на Артемида, тъпчете ги с нозе и ги изгаряте в огъня.

На това царят отговорил:

- Нима ти, неразумни нечестивецо, мислиш, че като тъпчем тези икони, тъпчем Христа?

Тогава богомъдрият Стефан, желаейки, според обичая на изкусните борци, да победи врага със собственото му оръжие, извадил от камилавката си монетата, върху която имало изображение на нечестивия цар Копроним и която той измолил, идвайки на разпит, от един благочестив човек. Като показал тази монета, преподобният попитал царя със същия израз, с който някога Христос попитал фарисеите:

- “Чий е този образ и надпис”?

Царят отговорил, пълен с удивление:

- Не на някой друг, а царският.

Светецът отново попитал:

- Какво би станало, ако някой захвърли изображението на царя на земята и започне да го тъпче с нозе? Не би ли понесъл наказание за това?

Присъстващите на спора отговорили:

- Да? Този човек би претърпял огромно наказание, тъй като той би обезчестил царския образ.

Тогава преподобният, като въздъхнал дълбоко, рекъл:

- Колко силна е слепотата ви и колко голямо е безумието ви? Ако за безчестенето на образа на земния и смъртен цар вие наказвате с ужасно смъртно наказание, то на какво наказание се подлагате самите вие, потъпквайки образите на Сина Божий и на Неговата Майка, предавайки ги на огън.

Като рекъл това, светецът се изплюл върху монетата и като я хвърлил на земята, започнал да я тъпче с нозе. Като видели това, присъстващите с ярост се устремили към светеца, възнамерявайки да го изхвърлят от палата в морето, понеже палатът, където се провеждала беседата с преподобния, се извисявал над морето. Но царят, като се престорил на кротък, макар че вътре в него закипял страшен гняв, им забранил да правят това, а наредил да отведат светеца в народната тъмница и да го затворят там.

Влизайки в тази тъмница, светецът казал:

- Тази тъмница ще бъде пристанището на временния ми живот: ще трябва да пребивавам тук до последното си издихание и ще започна да гледам на това място на моето

обитаване като на награда за верността ми към честните икони.

Бидейки затворен в най-отдалеченото помещение на тъмницата, светецът заварил в нея триста четиридесет и двама монаси, които се подвизавали в различни страни и манастири и били затворени тук заради почитането на светите икони. На едни от тях били отрязани носовете, на други били отсечени ушите, на трети - ръцете: последната жестокост била употребена по отношение на тези, които съставяли книги в защита на иконопочитанието. Някои носели върху телата си язви от рани, които още не били успели да оздравеят напълно; а лицата на някои били обгорени и намазани с катран; главите им били остригани за посмешище. Като видял посочените мъки на всички потърпевши, преподобният прославил търпението и подвизите им и започнал силно да скърби, че не се сподобил сам да понесе такива мъки за светите икони. А тези свети отци приели с любов блажения Стефан при себе си и го избрали за свой началник и учител. И тази тъмница станала като че манастир и в нея се извършвали обичайните пения и молитви според манастирския чин и устав.

Пребивавайки в тъмницата, преподобният получавал храна от една боголюбива жена, която била съпруга на един от стражите. Всяка събота и неделя тя донасяла в тъмницата не-много хляб и вода и тайно ги давала на светеца. Отначало блаженият не искал да приема от ръцете донасяната храна, тъй като не знаел благочестива ли е тя и покланя ли се на иконите; понеже се гнусял от еретиците и не желаел да взима нищо от ръцете им. Но тази жена, за да удостовери своето благочестие, му донесла тайно пазените при нея икони на Пречистата Богородица и на светите първовърховни апостоли Петър и Павел. Като се поклонила пред лицето на преподобния на тези свети икони, тя ги целунала, а после му ги дала, та като пази при себе си тези честни икони,

блаженият Стефан да я споменава в светите си молитви.

Един ден свети Стефан беседвал с другите преподобни отци за многото и разнообразни мъчения, причинявани на благочестивите от страна на царските наместници, антипати и хегемони. Между другото един от затворниците, кипърецът Антоний, си спомнил за мъченическата кончина на кипърския монах Павел. Епархът на Крит Теофан, наричан Лардорит, сложил на земята пред него от една страна образ на Разпятието Христово, а от друга страна - оръдия за мъчение и му казал:

- Павле, избери си сам едно от двете: или се съгласи да потъпчеш с нозе иконата на Христа, за да бъдеш жив; или ще се подложиш на люта смърт, изтезаван с поставените пред теб оръдия, ако не пожелаеш да изпълниш това, което ти е заповядано.

Но мъжественият Павел високо възгласил:

- Господи Иисусе Христе, Единородни Сине Божий, няма да тръгна да тъпча с нозе Твоята свята икона.

Като казал това, Павел преклонил колене и благоговейно целунал светата икона, показвайки с това, че не се бои от заплахите на мъчителя и е готов да умре за Христовата икона. Тогава мъчителят изпаднал в силен гняв и се разпалил от ярост. Най-напред той заповядал да стегнат здраво като в менгеме тялото на светеца с две железни плоскости, после, като окачат Павел надолу с главата, да разкъсват тялото му с желязо и накрая да накладат под него огън и да го запалят. В това страдание Павел и загинал, изгорен от огъня, принасяйки се в благовонна жертва на Господа.

Когато Антоний разказал това, всички отци пролели топли сълзи. След това започнал да говори друг затворник, на име

Теострикт, мъж стар и почетен с презвитерски сан, на когото заради верността към иконопочитанието бил отрязан носът, а цялото му лице било обгорено от кипящ катран.

- Веднъж в нашия манастир, наречен "Пеликит" - казал той, - в светия и Велик четвъртък на Страстната седмица се извършваше безкръвно жертвоприношение. Изведнъж мъчителят Лаханодракон нападна манастира с множество войници. Като влезе дръзко в олтара, той заповяда да прекратим пението и събори на земята светите и животворящи Христови Тайни. След това, като хвана четиридесет и двама избрани монаси, окова ги с железни вериги, а на някои от останалите нанесе жестоки рани, като разкъса телата им, на други подпали брадите и лицата, като предварително ги намаза със смола, а на други, в числото на които бях и аз, отряза носовете. След това той подпали църквата и я изгори заедно с манастира. А онези избрани четиридесет и двама монаси, оковани във вериги, мъчителят заточи в Ефеска област, където ги събрал всички в една стара баня, входът на която бил закован. Там всички те били уморени от глад.

Преподобният Стефан, слушайки тези разкази, убеждавал братята да бъдат готови за подобно мъжество и търпение. После самият той припомнил за един човек на име Петър, който живеел във Влахерна. Доведен на разпит при царя, заради верността си към иконопочитанието той бил бит с волски жили, но проявил при това такова търпение, че изобщо не стенел и не крещял, все едно, че не изпитвал никаква болка. А освен това той не се побоял да порази с изобличителни думи, като с някакво острие, самия цар, наричайки го нов Юлиан Отстъпник. Блаженият Стефан припомнил и за Иоан, когото царят не можел да принуди да тъпче с нозе иконите на Христос и на Пресвета Богородица. След много напразни опити мъчителят наредил да го зашият в един чувал и като завържат камък за чувала, да го хвърлят в

морето и да удавят светеца..

Разказвайки си един на друг такива истории, всички преблажени отци и затворници за Христа се разпалвали от ревностно желание да пострадат за светите икони и се укрепвали един другиго, казвайки:

- Братя, потърпете заради Господа и страдайте за Него до последното си издихание; “ако с Него страдаме... с Него (и ще се) прославим”. Всички блага на този свят са нищо пред славата, която е приготвена за нас.

Блаженият Стефан прекарал единадесет месеца в народната тъмница. Тук четиридесет дни преди кончината му Бог открил във видение времето на смъртта му. Когато след откровението при него дошла жената на стража, за да донесе храна на преподобния, той казал:

- Да те възнагради Господ за благодеянието, което ми оказа. Ти ми послужи достатъчно. Вече недей да носиш тленната храна и питието, които ми носеше досега.

Като чула тези думи, жената се опечалила, защото помислила, че светецът се гнуси от даровете. Като видял скръбта, преподобният рекъл:

- Наближи времето на кончината ми, защото, като изминат четиридесет дни, аз ще умра. И аз желая в течение на всички тези дни да преумножа монашеските подвизи и да остана без никаква храна и питие, за да се приготвя за смъртта.

След това, като отпратил жената на стража, преподобният се предал на молитвени подвизи и пребивавал в молитва денем и нощем. Някои от гражданите, съблюдаващи благоверието по това време, идвали при него за да получат благословение. За тази цел те сменяли дрехите си, обличали се в бедняшки дрипи и като идвали при светеца, се наслаждавали на неговите

многополезни и богомъдри слова.

Когато определените четиридесет дни се приближавали към края и вече настъпил тридесет и осмият ден, преподобният отново повикал назованата по-горе жена и пред всички свети отци, намиращи се в тъмницата, рекъл:

- Да ти въздаде Бог стократно за милостите, които ми оказа, и да погледне към теб с милосърдно око от висотата Си, защото ти се прояви като истинска ученичка на Този, Който е казал: “доколкото сте сторили това на едного от тия Мои най-малки братя, Мене сте го сторили”, и още: “който приема праведника, в име на праведник, ще добие праведнишка награда”; и на трето място: “който ви напои с чаша вода в Мое име… няма да изгуби наградата си. Ти изпълни всичко това, като ми послужи, и затова няма да се лишиш от наградата си.

След това светецът подал светите икони, които тя по-рано му донесла, и рекъл:

- Приеми скъпоценното си съкровище. То ще ти служи за защита от всяко зло и ще бъде свидетелство за твоето православие в сегашния и в бъдещия век.

Като произнесъл тези думи, светецът въздъхнал и промълвил:

- В други ден ще оставя земния живот и ще се преселя в другия свят, където ще се явя пред Небесния Цар.

При тези думи на преподобния жената горчиво заплакала. После, като взела иконите и като приела благословение от свети Стефан, тя обвила иконите с кърпа и си тръгнала у дома, скърбейки за раздялата със своя велик отец и учител. А преподобният прекарал останалото време до деня на смъртта си заедно със своите съзатворници в пеене на свещени песнопения, прославяйки Бога.

Когато настъпил тридесет и деветият ден, царят и неговата трета жена, на име Евдоксия, започнали да празнуват езическия празник, наричан врумалий, защото нечестивият еретик, при многото си богоненавистни злодеяния, не оставял и езическите празници. По време на този празник неколцина от зловерните еретици обвинили пред царя блажения Стефан за това, че превърнал тъмницата в манастир и със своите слова прелъстява мнозина, идващи при него, увличайки ги към идолопоклонство (така те наричали иконопочитанието). Царят, като се разгневил, веднага изпратил спекулатора, за да изведе преподобния извън града и да го посече с меч. Но когато той бил воден за посичане, царят започнал да съжалява, че го е осъдил на такава бърза смърт.

- Какво може да бъде по-възделено за Стефан от това, да завърши по-скоро живота си чрез посичане с меч? - казал той и желаейки да умъртви преподобния с по-жестока смърт, заповядал отново да го върнат в тъмницата.

А самият той в този ден устроил при себе си голям пир за своите велможи и съмишленици и те ликували и се веселили, при свирене на музикални инструменти и под гръмките звуци на тръби. По средата на пира царят си спомнил за блажения Стефан и казал на двамата намиращи се при него юноши, които били красиви по лице, отличавали се с храброст и били негови едноутробни братя:

- Идете в народната тъмница и кажете на Стефан от Авксентиевата гора следното. Така казва царят: виждаш ли каква грижа има той за теб? Ето, той те върна от самите смъртни врати и ти дарува живот. И така, докога няма да се подчиняваш на царската воля? Кажете му всичко това. Зная, че той няма да ми се покори, а още повече ще започне да ме хули, и тогава вие го хванете и започнете да го биете колкото се може по-силно, докато не го пребиете до смърт и не го

убиете.

Като изслушали заповедта на царя, тези юноши отишли в тъмницата; но като видели лицето на преподобния, подобно на ангелско лице, изпаднали в смущение пред неговата святост и като паднали в нозете на блажения, измолили от него благословение и молитви. После, като се върнали при царя, му казали:

- Заварихме онзи монах непокорен и за това го бихме без милост и го оставихме едва жив; не мислим, че той може да доживее до утре - толкова много го бихме.

Като чул това, царят се утешил и весело продължил да пирува със своите съмишленици.

Междувременно преподобният Стефан през цялата нощ стоял на молитва, готвейки се за смъртта. А когато се появила зорницата, той свикал всички преподобни отци, затворени заедно с него, и се обърнал към тях със следните думи:

- Отци и братя, давам ви последно пожелание за мир и последна целувка; ето, вече се приближи часът на кончината ми и ме чака мъченически венец. А вие пребивавайте докрай в православието и бъдете твърди.

Като чули тези думи, преподобните отци заплакали горчиво, умивайки лицата си с топли сълзи. А свети Стефан започнал да съблича дрехите от себе си. Тогава другите преподобни отци му казали:

- Отче, по-добре ще бъде, ако посрещнеш смъртта в светото си монашеско облекло.

Но боговдъхновеният Стефан отвърнал:

- На борeца му подобава да излезе на борба гол. И освен това кое е доброто, ако монашеският чин бъде потъпкан от нозете

на беззаконните люде?

Като казал това, блаженият съблякъл всички дрехи от себе си и като се прикрил само с една кожена мантия, седнал заедно със светите отци в очакване на своя смъртен час.

В същата нощ, когато след пира царят почивал в леглото си, бесът, който винаги се намирал до него, му възвестил, че пратениците му не са причинили на Стефан никакво зло, а само са му се поклонили и са взели благословение от него. Тогава царят, като станал от сън, излязъл от вътрешните покои на двореца си и подобно на ревящ лъв започнал да възклицава:

- О, беда, о, велико унижение, нямам помощник, нямам верен слуга. Всички ме смятат за нищо и аз не зная какво да правя с тези хора, които са недостойни и да си спомня за тях (така той обикновено наричал монасите).

Като чули воплите на царя, всички, които били в царския дворец, се смутили, започнали да се вълнуват и бързо притичали към него. Като погледнал към притичващите, царят казал:

- Къде отивате и кого търсите?

А те със смирение казали:

- Дойдохме при теб, нашия благ господар и цар.

Тогава царят с висок глас възгласил:

- Аз не съм ваш господар и ваш цар. Вие имате друг цар, друг господар, в нозете на когото коленопреклонно падате, и молитви и благословения от когото измолвате. И няма никой, който да ме слуша и вярно да ми служи, за да мога да изтребя моя враг и да се утеши духът ми.

Окръжаващите Копроним почнали да го разпитват кой е

този негов враг, когото почитат повече от самия цар. Тогава Копроним отговорил:

- Царят не съм аз, а Стефан от Авксентиевата планина.

Едва произнесъл той тези думи и всички веднага със силни викове се устремили към народната тъмница и обръщайки се към стражата, извикали:

- Предайте ни Стефан Авксентианин!

Но преподобният Стефан сам излязъл при тях от тъмницата с весело лице, с радостна душа.

- Аз съм този, когото търсите - казал той на насъбралите се.

Тогава те се нахвърлили върху светеца като вълци върху овца, повалили го на земята и като разбили всичките окови по него, безмилостно го повлекли към площада, тъпчейки го с нозе и удряйки го с тояги. Когато блаженият бил извлечен извън вратите на тъмницата и се намирал срещу църквата на свети великомъченик Теодор, като се опрял с ръцете си на земята, повдигнал, доколкото можал, главата си и направил последен поклон на светия мъченик пред неговата църква, извършвайки сред мъките благочестиво дело. Като видял това, един от нечестивците, влачещи светеца, на име Филоматий, взел голямо парче дърво и като ударил силно главата на светеца с него, я разбил. И в същия миг преподобният предал духа си в Божиите ръце. А неговият убиец внезапно бил нападнат от бяс на същото място, така че нечестивецът, като извикал със страшен глас, паднал на земята и ужасно крещял, гърчейки се и скърцайки със зъби, при което от устата му излизала пяна. И той, окаяният, бил мъчен от беса дотогава, докато сред тежки мъчения не изхвърлил душата си.

Въпреки това сборището разярени кръвопийци, които влачели Стефан, не прекратило издевателствата над тялото му

и проявявало върху мъртвия своята зверска жестокост, влачейки тялото на преподобния по улиците и удряйки го с камъни. Отделни членове на преподобния по пътя се отделяли от светото тяло и оставали да лежат по улиците: така станало с пръстите на преподобния, с ръцете му, а също и с вътрешностите му. Между другото, един от беззаконниците повдигнал с двете си ръце огромен камък и ударил с него корема на преподобния, и веднага коремът му се разкъсал и вътрешностите му изпаднали; така че улиците на града се обагрили с кръвта на светеца, която се леела като вода. И не само мъжете, но и жените, а също и малките деца, като излизали от училищата си, хвърляли камъни по мъртвото тяло на преподобния. Защото от царя излязла такава заповед: ако някой не хвърли камък по Стефан Авксентианин, той е противник на царя и подлежи на смъртно наказание. Ето защо цяла тълпа зловерни еретици, малки и големи, бичували убития. А когато довлекли тялото на светеца до волския пазар, един съдържател на кръчма, който по това време варял риба, като видял влаченото тяло на светеца и като помислил, че той е още жив, хванал едно горящо дърво и ударил с него главата на светеца и от нея изтекъл мозък.

След метежното сборище, вършещо разни издевателства над тялото на преподобния, вървял един православен мъж, на име Теодор, който искал да знае къде ще хвърлят тялото на светеца. Като видял изтеклия от главата му мозък, той си дал вид, че уж се е спънал, паднал на земята и като събрал тайно мозъка на преподобния в чиста кърпа, скрил го в дрехата си и отново тръгнал след издевателстващите над тялото на светеца.

По това време била още жива по-голямата сестра на преподобния, която се постригала в монашески чин в един от Константинополските девически манастири. Към този манастир и повлекли тялото на светеца, за да хвърли и сестрата на преподобния камък по него, съгласно царската

заповед. Но тя, като узнала за това, се оттеглила от килията си и се скрила в един гроб; търсили я навсякъде, но не могли да я намерят. Тогава повлекли оттам тялото на преподобния към едно място, наричано Пелагиино гробище. Там преди се намирала църква на света мъченица Пелагия, която се срутила от старост; злочестивият цар бил заповядал да разхвърлят основите ѝ, а на тяхно място да изкопаят дълбока яма, в която започнали да хвърлят труповете на убиваните престъпници. До тази яма и довлекли тялото на преподобния и го хвърлили в нея, като причислили праведника към беззаконниците.

Така преподобният наш отец Стефан завършил земното си поприще през 28-ия ден на месец ноември, на 53-ата година от раждането си. Сутринта на този ден времето било ясно и слънцето изливало върху земята ярка светлина; а в третия час на деня (в девет часа по нашему) от източната страна, където се намирала Авксентиевата планина, се показал огнен облак, въздухът над града мигновено се помрачил и денят се превърнал в нощ. После се извила буря, паднал голям град, който поразил смъртно мнозина.

Но всички тези видими знамения на Божия гняв, връхлетели Константинопол като наказание на нечестивците заради причинените на преподобния мъки и поругаването на честното му тяло, не вразумили злочестивия цар. Така той заповядал да бъдат предадени на смъртно наказание, като непослушни на царската воля, неговите двама братя, които той по-рано изпратил да убият преподобния Стефан. После той умъртвил и другите свети отци, които пребивавали в тъмницата заедно с преподобни Стефан.

Междувременно Теодор, който събрал изтеклия мозък на преподобни Стефан, се отправил към манастира на свети Дий и като предал тайно мозъка на блажения на игумена на манастира, подробно му съобщил всичко, което знаел за

смъртта на Стефан. Игуменът, изслушал със сълзи разказа на Теодор, предал царя на проклятие, като еретик и отстъпник, а мозъка на светеца приел като многоценно съкровище, поставил го в чист съсъд и го скрил в църквата “Свети първомъченик Стефан”. Но това не останало скрито от злобния цар. Това станало по следния начин.

Когато игуменът положил честния мозък на свети Стефан в съсъда и го скрил в църквата, при това присъствал и един юноша, който живеел в манастира на свети Дий. След като минало известно време, този юноша започнал да моли игумена да го сподоби с дяконски сан. Но игуменът, като не го считал за достоен за този сан, не изпълнил молбата му. Тогава юношата се разгневил на игумена и като се отправил при царя, му разказал всичко, което знаел за мозъка на свети Стефан. А царят веднага заповядал да донесат съсъда, в който положили честния мозък на преподобния, и да го отворят пред него.

Когато отворили съсъда, той се оказал съвършено празен, защото по Божий Промисъл мозъкът на светеца бил взет невидимо и скрит на неизвестно и досега място. Царят се разгневил и този юноша, като клеветник, бил изпратен на заточение.

Тук е необходимо да споменем и чудесното Божие наказание, постигнало онази девица, която, бидейки рабиня на блажената монахиня Анна, излъгала за нея и за блажения Стефан, че те уж, като се срещали тайно нощем, падали в беззаконен грях. Тя била омъжена за един сановник, който събирал данъци за царя във Витиния, и родила двама близнаци. Веднъж, когато тя почивала нощем в леглото си, заедно със своите деца, те внезапно се развълнували и като получили някаква особена сила, яростно захапали гърдите на майка си и започнали да бозаят, но не като деца, а като

лъвчета или мечета, така че нещастната жена не можела да ги откъсне от гърдите си. И като разкъсали зверски гърдите на майка си, те я умъртвили; а след това и самите те, като рожби на ехидна, умрели заедно с нея. Такова смъртно наказание постигнало окаяната лъжесвидетелка. А блаженият преподобномъченик Стефан, като невинен и чист по сърце, съзерцава Бога, Един в Троица, Отец и Син, и Свети Дух, Комуто слава во веки. Амин.

Тропарь преподобномученику Стефану Новому

глас 4

По́стнически предподвиза́вся на горе́,/ у́мная врагóв ополче́ния/ всеору́жием Креста́ погуби́л еси́, всеблаже́нне,/ па́ки же ко страда́льчеству му́жески вооружи́лся еси́,/ уби́в Копрони́ма мече́м ве́ры,/ и обои́х ра́ди венча́лся еси́ от Бо́га,// преподобному́чениче Стефа́не приснопа́мятне.

Ин тропарь преподобномученику Стефану Новому

глас 3

Я́ко предпросия́вый, Стефа́не, житие́м по́стническим,/ и в ми́ре облиста́л еси́ тече́нием страда́льчества,/ разгна́л еси́ мра́чную пре́лесть ерети́чествующих,/ показа́вый и́стинную сла́ву правосла́вных,/ сего́ ра́ди просла́вился// я́ко Боже́ственный свиде́тель И́стины Христо́вы.

Кондак преподобномученику Стефану Новому

глас 8

Тро́ицы рачи́теля и Боже́ственнаго Стефа́на/ восхва́лим ве́рно пе́сньми, празднолю́бцы, от се́рдца,/ я́ко почествова́вша начерта́ние кра́сное Влады́ки и Ма́тере Его́,/ и согла́сно ны́не от любве́ возопии́м ему́, ра́дующеся:// ра́дуйся, о́тче присносла́вне.

(Почитателя на Троицата, божествения Стефан да възхвалим вярно, с песни от сърце, празниколюбци, като почел прекрасното изображение на Владиката и Неговата майка, и сега заедно от любов радостно да възкликнем: радвай се, отче вечнославни.)

Ин кондак преподобномученику Стефану Новому

глас 3

Из неплóдна, преподóбне, кóрене/ возрасте́ ветвь/ первострада́льцу тезоимени́те,/ мона́хов наста́вник вели́к, о́тче, яви́лся еси́/ и, я́рости не убоя́вся царя́,/ не хотя́ща Христо́в че́ствовати о́браз,/ сего́ ра́ди сконча́вся,// му́ченический вене́ц прия́л еси́, Стефа́не.

Величание преподобномученику Стефану Новому

Ублажа́ем тя,/ преподобному́чениче Стефа́не,/ и чтим святу́ю па́мять твою́,/ наста́вниче мона́хов// и собесе́дниче а́нгелов.

В памет на свети мъченик Иринарх († 303 г.)

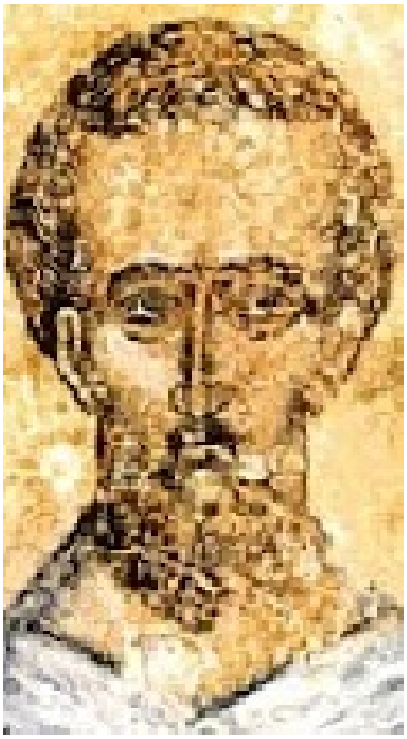

На млади години свети Иринарх бил палач при мъченията на светите мъченици. По време на изтезанието на седем свети жени от владетеля Максимиан, при Диоклетиан, Иринарх бил просветен от благодатта Божия: като гледал жените, мъчени заради Христа и посрамващи мъчителя, той дръзновено изповядал Христа и се нарекъл християнин. Тогава, по заповед на владетеля, той бил хвърлен в блато, откъдето излязъл невредим, и след това в огнена пещ, но и тя не му причинила никаква вреда. След това го посекли с меч, през 303 година.

ЧЕТИ-МИНЕИТЕ

buditeli.info © 2017